

לפרשת תרומה – תשע"ה

ההבדל הוא הציוני

אריאל טוכפלד

המצווה המרכזית המופיעה בפרשה היא ציווי משה בבניית המשכן. המבנה שלו וכל כליו מפורטים לאורך פסוקים רבים, החומרים מהם מכינים כל חלק, הצבעים הדרושים לצביעת הכיסויים והמסכים שלו והאומנים שדרושים לצורך היצירה הזאת.

למה צריך את כל זה? מה התועלת שיש לעם ישראל מקיום המשכן? אמנם מדובר במקום בו שוכן שמו של ה' בתוך עם ישראל, אבל מדוע לא ניתן להסתדר בלעדיו? הקב"ה דואג לקיום עם ישראל כבר 2000 שנה ללא מקום בו נמצאת שכינתו, והדבר לא נראה כפוגע באופן משמעותי בקיום התורה, בקיום המצוות ובקיום האומה!

ובכל זאת, הפרשה הזאת כנראה מאוד חשובה, שכן הפרטים שבה יופיעו בתורה פעם נוספת, גם בעת ההקמה של המשכן בפועל, בפרשת ויקהל. גם בנוגע לבגדי הכהנים ישנה חזרה, פעם ראשונה הציווי שלהם נמצא בפרשה הבאה, תצוה, ופעם שניה בעת העשייה, בפרשת פקודי. ממה נובעת החשיבות הרבה שהתורה מעניקה למשכן?

כדי לענות על השאלה הזאת, צריך קודם כל להבין עד כמה התרחקנו מהאידיאל. מעשה בנער שהיה מדריך בבני עקיבא באחד מסניפי מרכז הארץ לפני כ-40 שנה. באותו סניף היו מקיימים את פעולת אמצע השבוע בחוף הים העירוני, כאשר הבנים והבנות היו במהלך הפעולה נכנסים גם לרחצה בים. מיותר לציין שהחוף היה מעורב.

לאחר כמה שנים הנער הלך ללמוד בישיבה תיכונית, ופעם אחת דיבר הרב בשיעור על חובת שמירת העיניים ועל האיסור ללכת לחוף מעורב בשל בעיות הצניעות שיש שם. סיפר אותו נער לרב כיצד מתנהלות הפעולות בסניף וכי זאת הפעם הראשונה שהוא שומע שיש איסור כזה. הרב שאל אותו האם הוא לא חושב שיש עם זה בעיה של צניעות? ענה אותו הנער שהדבר לא משפיע עליו. תפס הרב את ראשו ואמר לנער: "אוי ואבוי! אתה כל כך 'חולה' ואיך מרגיש עד כמה."

הכוונה היא שהחושבים של אותו נער, שהוא היום ראש ישיבת הסדר, כל כך התקוה שהוא לא הרגיש מה לא בסדר בהליכה לחוף ים מעורב.

גם אנחנו, כל כך התרחקנו ממציאות של בית מקדש, ואיננו מרגישים כמה אנחנו חולים בלעדיו. החל מהרגע בו נמסר היצר של עבודה זרה בידי חז"ל (ע"פ הגמרא במסכת סנהדרין, דף קב, א), והם ביטלו אותו – יחד איתו בטל היצר של עבודת ה' במוֹבן המלא שלה.

ר' יהודה הלוי מסביר בספרו, הכוזרי, שהחטא של עם ישראל כשעשה את עגל הזהב אמנם היה בכך שעבדו עבודה זרה שלא נצטוו, אך שהמניע לחטא, רגע אחרי ששמעו את ה' אומר להם "לא יהיה לכם אלוהים אחרים על פני", היה מניע חיובי. הם ביקשו שיהיה להם משהו ממשי שיבטא את עבודת ה' שלהם. כאשר משה בושש לרדת, הם לא יכלו יותר להתאפק ובנו ממשות אחרת, שנעשתה בדרך אסורה.

אמנם פרשתנו מופיעה לפני סיפור חטא העגל, אך רוב הפרשנים מסכימים שהיא נאמרה למשה ביום הכיפורים, כאשר התכפר לעם החטא. המשכן הוא למעשה כפרה על חטא העגל, והוא מהווה את הממשות בעבודת ה' שעם ישראל חיפש כל כך הרבה. אם לא היה בטל יצר של עבודה זרה, ואיתו יצר של עבודת ה' המלאה, היינו גם אנחנו מחפשים וכמהים להקמת מקום שבו ה' יוכל לשכון בתוכנו.

אם המשכן והעגל כל כך דומים במהותם, מדוע האחד הוא מבורך ואילו השני אסור באיסור ששקול כנגד כל התורה כולה?

ההבדל בין המשכן לעגל הוא, בפשטות, בכך שאת הראשון ה' ציווה לעשות ואילו בשני ה' ציווה למאוס. פשוט ככה. לפעמים אין צורך בהבדל ניכר ובולט, אלא בהבדל אחד קטן שמציב

דבר אחד במקום הקדוש ביותר, ודבר שני במקום המשוקץ ביותר. ההבדל הוא מה ה' אמר לעשות וממה הוא אמר להתרחק.

כמו בדבר הקדוש ביותר, כך גם בקיום המצוות האחרות, כדי לקיים את דבר ה' צריך לפעמים רק להקשיב ולראות מה התורה וחכמי ישראל אמרו שיש לעשות, וממה הם אמרו שצריך להתרחק ולהשתדל להימנע. גם כאשר השכל מורה שאין היגיון בקיום מצווה מסוימת, או שההיגיון הפשוט לא מבין מדוע דבר מה אסור, מה שקובע בסופו של דבר איזה מעשה הוא מצווה ואיזה מעשה הוא עבירה, זה דבר ה' (והרבנים שהם שליחי דבר ה' בעולם). הליכה בדרכי ה' תוביל לטוב, והליכה בדרך אחרת תוביל לרע. הלוואי ונצליח תמיד להבחין ולבחור בטוב.